

Tekst: Jaap Jan Bruinsma

Belasting betalen is - op z'n zachtst gezegd - niet de favoriete bezigheid van de gemiddelde Nederlander en dat steeds vaker belastingaanslagen worden opgelegd met een bestuurlijke boete is voor de zuinige Nederlander natuurlijk helemaal moeilijk te verteren. Tijd derhalve voor een korte beschouwing over deze fiscale boeten; aan welke spelregels dient de belastingdienst zich te houden bij het opleggen van een boete en - belangrijker nog - wat zijn uw rechten en plichten als belastingplichtige?

Schuld en Boete (geen Schuld, geen Boete?)

De belastingdienst kent twee soorten boeten, de verzuimboete en de vergrijpboete. Jaarlijks brengen deze boeten rond de 200 miljoen euro in het laatje van de overheid.

Een verzuimboete wordt opgelegd als een aangifte (meestal loonheffing of omzetbelasting) te laat wordt ingediend en/of betaald. De boete is (veelal) een percentage van de te betalen belasting en dit percentage loopt op naarmate er sprake is van meerdere verzuimen. Alleen al het simpele feit dat de aangifte te laat is ingediend/betaald, is voldoende voor het opleggen van een boete en in zoverre laat dat de belastingdienst én de belastingplichtige weinig speelruimte.

Dit is anders bij de vergrijpboete, deze boete wordt opgelegd als er onregelmatigheden in de aangifte worden aangetroffen en de aanslag tot een ander (uiteraard meestal hoger) bedrag wordt opgelegd. Ook hier is de boete een percentage van de (na) te betalen belasting, maar waar de verzuimboete begint bij 1%, begint de vergrijpboete veelal bij 25% en kan oplopen tot 100%. Het percentage wordt bepaald door de mate van verwijtbaarheid die de belastingdienst bij de belastingplichtige aanwezig acht; 25% bij grove schuld/roekeloosheid, 50% bij opzet en 100% bij fraude. Het mag duidelijk zijn dat deze 'schuldgradatie' regelmatig tot discussies tussen belastingdienst en belastingplichtige leidt. U hoeft ook zeker niet voetstoots akkoord te gaan met de schuldgradatie die de

belastingdienst hanteert. Zo heeft de staatssecretaris de belastingdienst geïnstrueerd dat de boete moet vervallen indien de belastingplichtige een zogenaamd 'pleitbaar standpunt' heeft ingenomen (of een standpunt pleitbaar is hangt af van de individuele omstandigheden). Ook kunnen bijzondere (of financiële) omstandigheden en een (te) lange behandelingsduur een aanleiding zijn om de boete te matigen. De gehanteerde boetepercentages zijn namelijk slechts richtlijnen en zowel de belastingdienst als de fiscale rechter kunnen hier (in gunstige zin) van afwijken. Daarnaast dient de belastingdienst - vóór het opleggen van de aanslag met boete - duidelijk te motiveren welk verwijt zij de belastingplichtige maakt en waarom de desbetreffende boete daarbij hoort. Doet de belastingdienst dat niet, dan dient de boete te vervallen. Voorts geldt ook het beginsel dat een belastingplichtige niet tweemaal 'in het vermogen getroffen mag worden' voor één vergrijp. Indien een correctie dus leidt tot bijvoorbeeld een naheffingsaanslag omzetbelasting én een navorderingsaanslag inkomstenbelasting, mag slechts bij één van deze aanslagen een boete opgelegd worden. Evenmin kan er sprake zijn van een boete als er (voor hetzelfde vergrijp) ook al een strafrechtelijke veroordeling is geweest.

De belastingdienst staat de laatste tijd regelmatig in het nieuws met het feit dat zij tal van zaken niet op orde heeft. In de sfeer van de boeteoplegging heeft dit nog niet veel consequenties gehad, maar ook daar is een lichte kentering te bespeuren. Zo is er inmiddels een aantal rechterlijke uitspraken

bekend, waarbij een boete werd vernietigd, omdat de fiscus er zelf zo'n foutenfestival van had gemaakt, dat het handhaven van de boete niet meer opportuun/geloofwaardig was. Een zeer recente ontwikkeling in de boetesfeer is een uitspraak van de Hoge Raad van 1 december 2006, waarin - kort gezegd - werd bepaald dat de (vak)kennis van de (belasting)adviseur niet meer toegerekend mag worden aan de belastingplichtige. Met andere woorden: de belastingdienst dient aan te tonen dat de belastingplichtige zelf schuld heeft aan de foutieve belastingaangifte en kan de boete niet meer motiveren met de mededeling dat de adviseur het 'maar had moeten weten'.

Conclusie

Indien de belastingdienst een boete oplegt of aankondigt, loont het altijd de moeite om goed na te gaan of de belastingdienst daarbij alle spelregels wel goed naleeft. Daarnaast kan het zo zijn dat de belastingdienst niet alle omstandigheden goed in kaart gebracht heeft en dat er sprake is van een 'pleitbaar standpunt' of bijzondere omstandigheden. Sinds kort mag de belastingdienst in ieder geval niet meer de kennis van de adviseur aan de belastingplichtige toerekenen en dient zij - nóg meer dan voorheen - aan te tonen dat de belastingplichtige daadwerkelijk een verwijt gemaakt kan worden.

Jaap Jan Bruinsma is als fiscaal jurist/vennoot verbonden aan de Adbeco Groep, Accountants en Belastingadviseurs met vestigingen te Coevorden, Emmen, Groningen, Hoogeveen en Hong Kong.